

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ DERSİ 8. HAFTA

1. İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasında çalışanın yükümlülükleri
2. İş sağlığı ve güvenliği açısından çalışanların hakları

İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması İçin Çalışanların Yükümlülükleri

- İşverenin emir ve talimatlara uyma
- İş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyma
- Kendilerini ve diğer çalışanları tehlikeye düşürmeme
- Kendilerine tahsis edilen makine, araç ve gereçleri usulüne uygun kullanma
- Kişisel koruyucu donanım kullanma
- Ciddi ve yakın tehlike ile karşılaşıldığında işverene veya çalışan temsilcisine haber verme
- Bağımlılık yapan maddeleri kullanma yasağına uyma
- Tespit edilen noksanlıkların giderilmesi için işveren ve çalışan temsilcisi ile işbirliği yapma

İŞVERENİN EMİR VE TALİMATLARINA UYMA

- İşçi sadakat borcunun gereği olarak, işverenin yönetim hakkına dayanarak verdiği, işin ifasına ve işçi sağlığı ve güvenliğine yönelik emir ve talimatlarına uymak **zorundadır**.
- İşçi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan **her türlü önleme uymakla yükümlüdür**.
- İşçi, kendisi ve hareketlerinden dolayı yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini **tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür**.
- İşçi işverenin düzenlediği eğitimlere katılmak, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ile **işbirliği yapmakla yükümlüdür**.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİNE UYMAMAK

Tartışma Sorusu: İşyerinde sigara içilmesi iş güvenliğini tehdit edecek bir davranış olarak değerlendirilebilir mi?

İşyerinde sigara içen işçi tazminatsız olarak işten çıkartılabilir mi?

Bu soruya cevap verirken hangi kavramdan hareket etmek gerekir?

Sadakat borcu, yönetim hakkı nasıl bu soruya cevapta kullanılır?

DİĞER ÇALIŞANLARIN GÜVENLİĞİNİ TEHDİT ETMEK

Mahkemece işyerinde keşif yapılmış ve itfaiye görevlisi bilirkişi raporunda, davacının sigara içtiği alanda parlayıcı maddelerin bulunmadığı, ancak sigaranın yakınlardaki straforların bulunduğu bölüme atılması durumunda yangın tehlikesinin olabileceği açıklanmıştır. Yine davacının sigara içtiği yerin yakınlarda gaz odasının bulunduğu bilirkişi raporundan anlaşılmaktadır.

Olay yerinin gösterildiği krokide de fabrika binası dışında ancak fabrika sahası içerisinde bir sigara içme yerinin bulunduğu görülmektedir. **Ancak davacı işçi işverence tahsis edilen sigara içilen bölüm dışında ve yangın tehlikesi taşıyan bir bölgede sigara içmiştir.** Bu durumda davacı işçi tarafından bu iş için ayrılmış özel bölüm dışında sigara içilerek **işyeri güvenliğinin tehlikeye düşürüldüğü dosya içeriği ile sabit olmuştur.**

DİĞER ÇALIŞANLARIN GÜVENLİĞİNİ TEHDİT ETMEK

İş K.md. 77/1.e göre; “... işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.” Şu halde, işverenin mevzuata göre almakla yükümlü olduğu iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine, kanunun emredici hükümlerine rağmen, işçinin uymaması, bu önlemlerin gereklerini yerine getirmemesi sonucu iş güvenliğini tehlikeye düşürmesi, tutum ve davranışları ile işyeri ve diğer çalışanlar yönünden bir zarar riskini ortaya çıkarması iş sözleşmesinin **haklı nedenle derhal feshine** yol açabilir.

ARAÇ ve GEREÇLERİ USULÜNE UYGUN KULLANMAK

Çalışanlar işyerinde işveren tarafından tahsis edilen makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun olarak kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemekle yükümlüdür.

İşçinin sadakat borcu, işverenin işi ve işyeri ile ilgili menfaatlerini korumak ve onun menfaatlerine zarar verecek davranışlardan kaçınmasını gerektirir.

ARAÇ ve GEREÇLERİ USULÜNE UYGUN KULLANMAK

Tartışma Sorusu: İşçinin araç ve gereçleri usulüne uygun kullanmaması iş kazasında kendisine de kusur tahsis edilmesine neden olabilir mi?

İşçinin iş kazasında kendi kusurunun olması neyi değiştirir?

İşçinin kusurunun olduğuna hangi unsurlara göre karar verilir?

ARAÇ ve GEREÇLERİ USULÜNE UYGUN KULLANMAK

Zararlandırıcı olaya maruz kalan işçi, olay günü, davalıya ait işyerinde, daire demir testere tezgâhında 1 cm kalınlığında ve 2x7 cm. ebadındaki demir lamayı açılı biçimde kesme işlemi yaparken, daire testere tezgâhının kesici bıçağına temas eden sağ elinin üç parmağının kesilmesi sonucu, %23 oranında meslekte kazanma gücünü yitirmiştir, İşçilerin iş kazalarına uğramalarını ve meslek hastalığına tutulmalarını önlemek, sağlıklı ve güvenli çalışma ortamını oluşturmak için alınması gereken önlemler dizisi "iş sağlığı ve güvenliği" olarak nitelendirilmektedir. 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 77. maddesi uyarınca işverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlem almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

Çalışanlar kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımları kullanmak ve korumakla yükümlüdür.

İşyerinde kullanılacak kişisel koruyucu donanımlar risk değerlendirmesinde belirlenir.

KKD'lerin kullanımı konusunda işveren çalışanları ve çalışan temsilcilerini bilgilendirmek durumundadır.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

- 1) Çalışanı, yürütülen işten kaynaklanan, sağlık ve güvenliği etkileyen bir veya birden fazla riske karşı koruyan, çalışan tarafından giyilen, takılan veya tutulan, bu amaca uygun olarak tasarımı yapılmış tüm alet, araç, gereç ve cihazları,
  - 2) Kişiyi bir veya birden fazla riske karşı korumak amacıyla üretici tarafından bir bütün haline getirilmiş cihaz, alet veya malzemedan oluşmuş donanımı,
  - 3) Belirli bir faaliyette bulunmak için korunma amacı olmaksızın taşınan veya giyilen donanımla birlikte kullanılan, ayrılabilir veya ayrılamaz nitelikteki koruyucu cihaz, alet veya malzemeyi,
  - 4) Kişisel koruyucu donanımın rahat ve işlevsel bir şekilde çalışması için gerekli olan ve sadece bu tür donanımlarla kullanılan değiştirilebilir parçalarını,
- ifade eder.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

Tartışma Sorusu: KKD kullanmayan işçi tazminatsız işten çıkartılabilir mi? Çıkartılırsa bunun gerekçesi nedir?

Hizmet akdinin oluştuğu andan itibaren, işveren özen borcu kapsamında işçiyi her türlü tehlikeden korumak, işçide, sadakat borcu kapsamında kendisini, işvereni, iş yerini ve işyerinde çalışan diğer işçileri korumak, tehlikeye düşmelerini önleyecek şekilde davranmak zorundadır.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

“(1) Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür.

(2) Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır:

a) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

b) Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak.

c) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek.

ç) Teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

d) Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.” zorundadır.

İşçi iş güvenliğini tehlikeye düşürücü her türlü davranıştan kaçınmak zorundadır.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

4857 sayılı Yasa' nın 25/II- ı maddesine göre «İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi,» işveren açısından haklı fesih sebebidir.

Somut uyuşmazlık bu yasal düzenlemeler ve açıklamalara göre değerlendirildiğinde;

Dosyadaki bilgi ve belgelerden taraf tanıklarının anlatımları, tutanaklar, disiplin kurulu kararından ağır ve tehlikeli işler yapılan davalı işyerinde işçilerin iş güvenliği gereği iş elbisesi ve özellikle ayaklarını korumak için çelik uçlu ayakkabıların giyilmesi gerektiği,

İşçiye işin ifası sırasında giyilmesi gereken çelik uçlu ayakkabının verildiği, ancak davacı işçinin çelik uçlu ayakkabıyı almamakta ısrar ettiği, İşyerinde davacı dışındaki işçilerin iş güvenliği açısından gerekli olan bu hususa riayet ettikleri, Davalı işveren tarafından ayakkabıyı almamakta ısrar eden davacıya “çelik uçlu ayakkabıyı giymeyi engelleyici sağlık sorunu var ise buna ilişkin raporunu sunması” için süre verildiği, saptanmıştır.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM KULLANMAK

Davacı işçinin uyarılara rağmen her hangi bir sağlık raporu sunmadığı ve çelik uçlu ayakkabıyı almamakta ısrar ettiği, iş güvenliği için gerekli çelik uçlu ayakkabıyı ısrarla teslim almayan ve giymeyen davacının iş güvenliği kapsamında kendi can güvenliğini ve buna bağlı olarak iş güvenliğini tehlikeye düşürdüğü, bu davranışında ısrarlı olduğu, «Kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşüren» davacının iş akdinin işveren tarafından 4857 sayılı Yasa'nın 25/II- ı maddesine göre feshinin yasaya uygun olduğu, davacının davranışlarının temadi etmesi karşısında İş Kanunu'nun 26. maddesindeki altı iş günlük hak düşürücü sürenin söz konusu olmayacağı anlaşıldığından, davacının kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı taleplerinin reddi gerekirken yerinde olmayan gerekçeyle kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir

CİDDİ VE YAKIN TEHLİKE İLE KARŞILAŞTIĞINDA İŞVERENE HABER VERMEK

Çalışanlar, işyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında işverene ve çalışan temsilcisinin derhal haber vermekle yükümlüdür.

Çalışanlar, teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile işbirliği yapmakla yükümlüdür.

Çalışanlar aldıkları eğitim doğrultusunda işyerinde ve kendi görev alanında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile işbirliği yapmakla yükümlüdür.

BAĞIMLILIK YAPAN MADDELER KULLANMA YASAĞINA UYMA

Çalışanlar işyerine, sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelemeler. Bu yükümlülüğe uymayan çalışanın iş sözleşmesi tazminatsız olarak feshedilebilir.

Çalışanın aldığı içki miktarı işçinin irade ve davranışlarını, işini normal bir şekilde yürütmesini engellemiyorsa, bu durum iş sözleşmesinin işveren tarafından feshi için yeterli değildir. Ancak çalışanın işyerinde işçi veya uyuşturucu madde kullanması, işverene haklı nedenle fesih hakkı verir. Bu durumda miktar önemli olmaz.

BAĞIMLILIK YAPAN MADDELER KULLANMA YASAĞINA UYMA

Somut olayda, davacı işçinin iş yerine alkollü bir şekilde gelerek verilen görevleri yerine getirmediği 16.11.2007 ve 20.11.2007 tarihli tutanak İÇERİKLERİNDEN ANLAŞILMAKTADIR. Davalı tanıkları da davacının işyerine alkollü olarak geldiğini ve verilen görevleri yerine getirmediğini, bu hususta uyarılmasına rağmen aynı davranışı devam ettirdiğini doğrulamışlardır. İşçinin işini yapmasını engellememesi halinde işe alkollü gelmek haklı fesih sebebi değil ise de, somut olayda olduğu gibi işçinin iş görme edimini yerine getirmesini engellemesi halinde iş yerine alkollü gelmek işverene iş sözleşmesini haklı nedenle feshetme imkanı verir. Saptanan bu durum karşısında yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulduğunda davanın reddi gerekirken kabulüne karar VERİLMESİ İSABETSİZDİR.

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÇALIŞANLARIN HAKLARI

- 1.Çalışmaktan kaçınma hakkı
- 2.İş sözleşmesini feshetme hakkı

ÇALIŞMAKTAN KAÇINMA HAKKI

Ciddi ve yakın tehlike ile karşı karşıya kalan çalışanların İSG kuruluna, kurul yoksa işverene başvurarak durumun tespit edilmesini isteme ve eğer ciddi ve yakın tehlike önlenemez ise kurula başvurmadan çalışmaktan kaçınma hakkını kullanması mümkündür.

1. Ciddi ve yakın bir tehlike bulunmalı,
2. Durumun tespiti için kurula veya işverene başvuru,
3. Kurulun kararına göre çalışmaktan kaçınma hakkı kullanılabilir (Yakın tehlike önlenemez ise kurula başvuruya gerek yok)

ÇALIŞMAKTAN KAÇINMA HAKKI

Çalışmaktan kaçınma hakkını kullanan işçi, iş görme edimini yerine getirmemektedir. Çalışanların bu dönemdeki ücret ve diğer hakları saklıdır. Diğer yandan ciddi ve yakın bir tehlikenin alınan önlemler sonrası ortadan kalkması halinde, çalışanın iş görme edimini ifa etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde işveren haklı nedenle iş sözleşmesini feshedebilir.

İşin durdurulmasının söz konusu olduğu hallerde çalışmaktan kaçınma hakkı kullanılamaz.

İŞ SÖZLEŞMESİNİ FESHETME HAKKI

Talep etmelerine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığı durumlarda iş sözleşmesiyle çalışanlar, tabii oldukları kanun hükümlerine göre iş sözleşmesini feshedebilirler.

Yani işçi eğer tedbir alınmazsa kıdem ve ihbar tazminatını talep ederek iş sözleşmesini feshedebilir. Bu hak yalnızca iş sözleşmesiyle çalışan kişilere tanınmıştır. Memurlar, sözleşmeli ve geçici personeller bu haktan faydalanamaz. Kamu işçileri ise bu haklarını kullanabilirler.